

6. Cristea, S., Fundamentele științelor educației. Teoria generală a educației, Litera, Chișinău, 2003.
7. Cuznețov, Larisa, Consilierea parentală. Ghid metodologic. Primex-Com SRL, Chișinău, 2013.
8. Cuznețov, Larisa, Consilierea și educația familiei. Introducere în consilierea ontologică complexă a familiei, Primex-com SRL, Chișinău, 2015.
9. Cuznețov, Larisa, Filosofia practică a familiei, CEP USM, Chișinău, 2013.
10. Cuznețov, Larisa, Tratat de educație pentru familie. Pedagogia familiei, CEP USM, Chișinău, 2008.
11. Cuznețov, Larisa, Calaraș, C., Ețco, C., Consilierea și educația pentru sănătate a familiei. Repere teoretice și sugestii practice. Primex-Com SRL, Chișinău, 2016.
12. Cuznețov, Larisa, Popa, N., Unele repere teoretice privind autoeducația în contextul devenirii personalității. Revista Studia Universitatis Moldaviae, Ch., 2015, Nr. 5 (85), Seria Științe ale educației. p.64-70. <http://studiamsu.eu/wp-content/uploads/10.-p.64-70.pdf>
13. Gaiciuc, V., Marin, M., Ursu, L., Cutasevici, A. etc., Ghidul de implementare a curriculumului modernizat pentru treapta primară de învățământ, Lyceum, Chișinău, 2011.
14. Șerbănescu, D., Voința și educarea ei, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1980.
15. Șpac, S., Educația pentru mass-media la treapta învățământului primar. Ghid metodologic, Primex-com SRL, Chișinău, 2014.

**ASPECTE METODOLOGICE DE IMPLIMENTARE A ECD
ÎN CADRUL DISCIPLINEI EDUCAȚIA PLASTICĂ LA
TREAPTA PRIMARĂ DE ÎNVĂȚĂMÂNT**

Ala VITCOVSCHII, dr., conf. univ.

Summary

The process of pedagogy-learning-evaluation of the plastic education discipline at the primary education stage requires a revival in the key to the current educational policies promoted by the MECC of the Republic of Moldova. ECD is a system of continuous

and differentiated delivery of teaching, learning and evaluation through the introduction of criteria and descriptors, without giving any marks. The implementation of ECD within the discipline requires the realization of the design process, the organization of lessons, the appreciation of the products based on performance descriptors.

Procesul de pedare – învățare – evaluare a disciplinei educația plastică la treapta primară de învățământ necesită revizuire în cheia politicilor educaționale actuale promovate de MECC al Republicii Moldova. Deja de trei ani la treapta primară de învățământ se implimentează *Paradigma evaluării criteriale prin descriptori* (ECD), care este proclamată în Codul educației al Republicii Moldova.

ECD reprezintă un sistem de eficientizare permanentă și diferențiată a predării, învățării și evaluării prin introducerea criteriilor și descriptorilor, fără acordarea notelor. *Descriptorii* fiind criterii calitative de evaluare care descriu modul de manifestare a competențelor elevului și permit determinarea gradului de realizare a acestora (minim, mediu, maxim). În conformitate cu nivelul atins, descriptorii permit acordarea de calificative (suficient, bine, foarte bine).

Obiectivul principal al ECD în clasele primare rezidă în îmbunătățirea rezultatelor obținute individual sau în grup, contribuind la motivarea pentru învățare, la (auto)corectarea greșelilor, prin urmare la o evoluție a dezvoltării personalității școlarului mic.

Din acest punct de vedere, paradigma ECD susține ideea că fiecare copil este unic, diferit de ceilalți, valoros. ECD nu urmărește doar constatarea/fixarea stării lucrurilor, dar vine să contribuie la individualizarea traseului de dezvoltare continuă a copilului, prin *proiectare, monitorizare și ghidare* competentă.

Astfel, la ora actuală, *obiectul evaluării* în școala primară îl constituie rezultatele școlare individuale ale copilului. *Rezultatele*

școlare includ un spectru larg de la achizițiile elevilor în domeniul cognitiv (cunoștințe, priceperi, capacități, abilități) până la întregul spectru de comportamente care contribuie la dezvoltarea personalității elevului (comportamente școlare din plan afectiv și psihomotor, deprinderi autoevaluative etc.).

Produsul școlar reprezintă un rezultat școlar proiectat pentru a fi realizat de către elev și măsurat, apreciat de către cadrul didactic, elevul însuși, colegii și, eventual, părinții. Produsul evaluat și criteriile de evaluare se iau din *Metodologia evaluării criteriale prin descriptori*.

Pentru a proiecta procesul evaluării și a elabora instrumente de evaluare, cadrul didactic trebuie să selecteze produsul(ele) relevante din lista celor recomandate (se admite și propunerea unui produs opțional) în corespundere cu sub-competența(ele) supusă evaluării, prin corelare cu conținutul de învățare și activitățile de învățare și evaluare recomandate.

Pentru educația plastică sunt prevăzute următoarele produse: lucrări și compoziții plastice realizate prin utilizarea diverselor materiale, instrumente și tehnici de artă, lucrare plastică utilizând creioanele colorate, lucrare plastică utilizând acuarela/guașul, lucrare plastică utilizând culoarea ca element de limbaj plastic, lucrare plastică utilizând punctul/liniile, lucrare plastică utilizând forma ca element de limbaj plastic, compoziție plastică, compoziție în materiale naturale, lucrări practice: semn pentru carte/felicitare/ambalaj, colaborarea în echipă.

Produsul, ca rezultat al operațiunii efectuate de individ asupra unui conținut, este compus din două elemente – „dimensiuni”: *conținutul* – element asupra căruia se va efectua operațiunea; *operațiunea* – activitate intelectuală produsă de individ care se aplică obiectului.

Relația finalități curriculare – produse școlare:

- Competențe specifice – nivel de disciplină pe treaptă de învățământ.

- Sub-competențe – nivel de unitate de conținut pe clasă.
- Produse școlare – nivel de activitate de evaluare la lecție.

Lista produselor școlare are caracter deschis și poate fi completată continuu, dar este recomandabil de a identifica produsul adecvat, proiecția cea mai veridică pentru fiecare competență/sub-competență în contextul clasei concrete de elevi.

Tradițional, în funcție de momentul unui act evaluativ într-un parcurs de învățare, se disting:

- evaluarea inițială – predictivă;
- evaluarea formativă – continuă;
- evaluarea sumativă – finală.

La toate evaluările menționate, la educația plastică, se vor face evaluări prin *criterii și descriptori*, **fără calificative**.

Respectând semnificațiile acestor strategii de evaluare, se diferențiază trei tipuri de evaluare formativă:

- evaluarea formativă interactivă;
- evaluarea formativă punctuală;
- evaluarea formativă în etape.

Ținând cont de caracterul formativ al evaluării inițiale, se va ține cont de consecutivitatea și valoarea tipurilor de evaluare care stimulează elevul printr-un feed-back permanent dinspre cadrul didactic.

Evaluarea sumativă la sfârșitul unității de învățare: se raportează la sub-competențele stipulate pentru unitatea respectivă; se realizează pe bază de instrumente: test (însoțit de matrice de specificații și barem de corectare/verificare/apreciere), probă (orală, scrisă sau practică); este ghidată de învățător, care își asumă responsabilitatea „pregătirii” elevului prin evaluări formative; astfel, elevul percepe evaluarea sumativă drept un moment așteptat, dar nu unul care poate provoca tensiune și frică; în clasele II-III, prevede apreciere prin calificative la disciplinele Limba română și Matematică și apreciere prin descriptori – la celelalte discipline; în clasa I – apreciere pe bază de descriptori.

Evaluarea formativă în etape: se raportează la câteva dintre sub-competențele stipulate pentru unitatea respectivă (de obicei, 2-3 sub-competențe, în funcție de contextul concret); în cursul unei unități de învățare, totalitatea sub-competențelor vizate prin evaluările formative în etape trebuie să acopere integral lista sub-competențelor vizate prin evaluarea sumativă la sfârșitul unității de învățare; se realizează pe bază de instrumente și presupune valorificarea produselor selectate pentru fiecare dintre sub-competențele vizate (de obicei, 1-2 produse la fiecare sub-competență, în funcție de contextul concret); este de tip reflexiv și creează elevilor condiții de autoevaluare și autoreglare a învățării; este ghidată de învățător pe baza criteriilor, cu utilizarea cuvintelor încurajatoare; prevede apreciere prin descriptori, fără calificative.

Evaluarea formativă punctuală: se raportează la una dintre sub-competențele stipulate pentru unitatea respectivă; se realizează pe bază de instrumente și presupune valorificarea unui produs selectat pentru sub-competența vizată (în funcție de contextul concret, pot fi și două produse); este de tip reflexiv și creează elevilor condiții de autoevaluare și autoreglare a învățării; este ghidată de învățător pe baza criteriilor, cu utilizarea cuvintelor încurajatoare; prevede apreciere prin descriptori, fără calificative.

Evaluarea formativă interactivă:

- se raportează la obiectivele lecției;
- se realizează fără instrumentare (nu presupune instrument de evaluare);
- este o activitate de tip feed-back;
- emoțional (de ex.: zâmbet; gesturi de aprobare; mimică de încurajare);
- de conținut (de ex.: ai scris corect; ai fost original; ai citit cu o intonație potrivită; ai rezolvat corect; fii atent în continuare la utilizarea liniei de dialog);

- de activitate (de ex.: te-ai implicat; ai fost activ; ai apreciat obiectiv colegul; ai susținut atmosfera de lucru în grup; am încredere că poți să te implici; ai nevoie de un pic de curaj);
- mizează și pe autoevaluare, evaluare reciprocă;
- este ghidată de către învățător pe baza criteriilor, cu utilizarea cuvintelor încurajatoare, cu oferirea de descriptori, fără calificative.

Pentru realizarea procesului de predare – învățare – evaluare a disciplinei educația plastică, la început de an școlar învățătorul va realiza **Proiectul de lungă durată** care, conform ultimilor cerințe, trebuie să asigure un parcurs ritmic al conținuturilor și evaluărilor în cheia paradigmei ECD. Acest proiect trebuie să constituie un **instrument funcțional**, punctat pe structura anului școlar și orientat spre realizarea finalităților curriculare de către elevii clasei.

Proiectul de lungă durată include proiectarea administrării disciplinei și proiectele unităților de învățare. Este oportun să poarte un **caracter personalizat** realizând o confluență a normativității didactice cu creativitatea și competența profesională a pedagogului – benefică, întâi de toate, pentru elev. Proiectările de lungă durată editate pot fi folosite ca repere pentru demersul personalizat.

Una dintre metodele alternative / complementare de evaluare este autoevaluarea. În practica educațională pentru realizarea autoevaluării foarte des se utilizează procedeul cromatic. Procedeul cromatic (semaforul) se poate folosi **la autoevaluare** sub anumite aspecte: elevul indică/colorează/subliniază pe fișa de autoevaluare modul în care crede că a lucrat; **pentru a semnala gradul de înțelegere a unei sarcini:** elevul arată printr-o anumită culoare că a înțeles sarcina (verde) sau că are anumite dificultăți (galben), sau nu înțelege defel (roșu); **în diagrama performanțelor:** învățătorul folosește cromatica în propriile instrumente, fără a le plasa în agenda elevului, fără a le folosi în caietele sau fișele de lucru ale elevilor.

Lecția de educație plastică din perspectiva ECD este forma de instruire, unde evaluăm formarea capacităților elevilor în baza

evaluării criteriale prin descriptori. Poate fi realizată prin proiecte, investigații, probe practice. Presupune aplicarea unor criterii de evaluare precise. Este deschisă, permite participarea elevilor, colaborarea și cooperarea acestora în aprecierea produsului.

În cadrul lecției pot fi aplicate următoarele tehnici reflexive:

1. Reflecția ca mijloc de formare a stimei de sine ale elevilor de vârsta școlară mică.

Tipuri de reflecție: reflecția despre starea emoțională. Elevul anunță despre starea lui emoțională cu ajutorul muștrilor cu desene stilizate.

2. Reflecția despre activitate. Pentru aprecierea activității poate fi utilizată scara succesului.
3. Reflecția despre conținut.

Există mai multe variante a jurnalelor reflexive: Am învățat o idee nouă. Azi am descoperit... . Acum am înțeles... . Nu am înțeles... . Un lucru pe care l-am învățat... . Nu voi uita niciodată că Mă voi strădui să Sunt încrezut (ă) că pot să Mi-a părut captivant să Mai greu mi-a părut Știu cu siguranță că A fost mai greu să Cel mai simplu s-a dovedit a fi Nu mi-a fost clar la Mi-a părut captivant să Mai greu mi-a părut Știu cu siguranță că În acest test nu mi-a reușit să Mi-a fost dificil să M-am descurcat ușor la A fost interesant să Deja știu că Nu voi greși niciodată la

Astfel, putem concluziona că evaluarea criterială pune accent pe învățare, nu pe rezultat. În cadrul unei lecții de educație plastică nu se vor evalua mai mult de trei capacități.

Bibliografie

1. Curriculum școlar. Educația Tehnologică, clasele I-IV, Editura Prut Internațional, Chișinău, 2010.
2. *Ghid de implementare a curriculumului*, Lyceum, Chișinău, 2011.
3. *Metodologia privind implementarea evaluării criteriale prin descriptori, clasaa III-a*, MECC, 2017.